

door Gerard VANDAMME

De luchtfoto verschenen in "De Plate" nr. 9 september 1991, heeft ten eerste mijn aandacht gewekt, daar ze zowat het gebied bestrijkt, dat ik betrekkelijk goed ken, gezien ik omzeggens mijn hele leven aldaar gewoond heb.

Ik denk dat het nuttig kan zijn, enige toelichting bij deze foto te leveren, want er is heel wat interessants op waar te nemen.

Ik heb van de foto een schets overgenomen, waarop een en ander is aangeduid.

Vooreerst zijn er sporen te zien van dingen die uit vorige eeuwen stammen en heden bijna niet meer te vinden zijn.

- A. Het Albertusgeleed : een restant van de eertijdse Terstreepvliet, dat thans grotendeels verdwenen is door de aanleg van het vliegveld, en elders ingekokerd is.
- B. Het Steense Dijkgeleed : het restant van de z.g. Hoofdwatergang van 's Heerwoutermansambacht, dat ook verdwenen is.
- C. De Steense Dijk : destijds ook bekend als (Smalle)Zijdelinge, die teruggaat tot in de 12e eeuw. Het tracé ervan is heden - gelukkig - nog steeds goed te situeren.
- D. De Hoge dijkweg (of huidige Prins Roselaan voor een gedeelte) die reeds bestond in de 13e eeuw, en destijds Oostende via Wilskerke met Nieuwpoort verbond. Ze is voor een groot deel verdwenen door de aanleg van het vliegveld en werd er omgelegd. Ze werd tot rond de eeuwwisseling samen met de huidige Leffingestraat betiteld als "Lange Straet, ou Chemin de Nieuport à Ostende". (Stafkaart 1860 e.v.).
- E. De Kasteelkreek : ontstaan rond einde 16 eeuw als zijtak van de Ste Catharinakreek (= de vroegere "Nieuwe Oostendse Watergang").
De Kasteelkreek had twee armen vlak achter de duinenrij en kan daar een overblijfsel zijn geweest van de z.g. "Dijckersgracht".
Er bestaan heden nog slechts enkele bijna dichtgegroeide resten.
- F. Men ziet de vage contours van het Isabellafort, gebouwd door de Spanjaarden in 1599 in 't kader van het beleg van Oostende. De Kasteelkreek vormde blijkbaar de oostwal van het fort. De laatste sporen van het fort dreigen verloren te gaan door de verkaveling "Koninginnedal".
- G. De z.g. Hofstede van Hamilton, die zijn oorsprong vond rond 1633 en gebouwd werd op de N.O.-hoek van het fort en achtereenvolgens bekend was als : La Petite Bergerie (17e eeuw), Le Petit Château-Ferme (1845) - vandaar de naam Kasteelkreek - en als Ferme du Poldre (± 1880).
De hoeve werd, na jarenlange verkrotting, in 1990 gesloopt.
- H. De Leffingestraat : een van de eerste rechtlijnige straten binnen de in 1746 ingedijkte Ste Catharinapolder. Ze verving toen het gedeelte van de "Hoge Dijkweg" tussen de stad Oostende en de Steense Dijk. Het deel tussen de Elisabethlaan en de Steense Dijk is tans opgeheven. Een restant bestaat nu nog als "Roerdompstraat".

- I. Het hoevetje van CLAEYS, vermoedelijk daterend uit de 18e eeuw, - het staat aangeduid op de Ferrariskaart van 1778 - werd ongeveer 10 jaar geleden gesloopt.
- J. De boerderij van Livien DEMAEGDT gebouwd in 1907 als eerste gebouw langs de pas aangelegde Elisabethlaan, die nog niet verhard was. Ze werd in 1979 samen met de aanpalende huizen gesloopt om plaats te maken voor het Dienstencentrum "De Schelpe". Maar hiermee zitten we reeds in de 20e eeuw en komen we tot de wereldoorlog 1914-1918.
- K. Zeer duidelijk zijn de vier betonnen schietstellingen te zien van de Tirpitsbatterij (ook genoemd "batterij van Hamilton" naar de nabij gelegen hoeve). De batterij trad vanaf september 1915 in actie met vier stukken van 280 mm, en werd veelvuldig van uit de zee en uit de lucht bestookt. Getuige hiervan de vele granaat- en bomtrechters, vooral in de onmiddellijke omgeving van de batterij.
- L. Er is een tramspoor door de Duitsers aangelegd op de Elisabethlaan, dat ter hoogte van de boerderij DEMAEGDT afzwenkt door de landerijen, vlak langs de boerderij CLAEYS passeert, De Steense Dijk en de Sterrestraat kruist en verder aansluit op de Nieuwpoortsesteenweg. Dit spoor moet wellicht dienen voor de bevoorrading van de stellingen van de "Soldatenberg", de Tirpitsbatterij, en de batterijen op Mariakerke-Raversijde. Waar dit spoor begon heb ik echter niet kunnen uitmaken.
- M. Op de Nieuwpoortsesteenweg nabij de Elisabethlaan zijn vernielde huizen merkbaar, waarschijnlijk het gevolg van de beschieting uit zee op de wijk Mariakerke, in de nacht van 17 op 18 april 1918.
- N. Verschillende vernielde huizen zijn te zien langs de Steense dijk, waarschijnlijk ten gevolge van de beschieting die gepaard ging aan de raid van de Vindictive op de haven van Oostende in de nacht van 10 op 11 mei 1918. Er werden toen in de omgeving 15 doden en 3 gewonden geteld. Dit gebeuren wordt door de schrijver Gaston DURIBREUX vermeld in zijn roman "Het wrede spel", waarvan het verhaal zich grotendeels afspeelt op Maria-kerke.
- O. Dit is meer persoonlijk gezien. Er is een granaattrechter te zien vlak naast de plaats waar thans mijn woning staat. Van deze trechter werd waarschijnlijk door landbouwer DEMAEGDT gebruik gemaakt om in de vlakbij gelegen scheidingsgracht, een waterput te steken, als drinkplaats voor zijn koeien. Die was er nog toen ik er bouwde in 1956 maar zit thans onder de tuin van mijn gebuur.

Bronnen : onder andere :

- J.B. Dreesen : "Toponymie van het Woutermansambacht". De Plate diverse afleveringen.
- J.B. Dreesen : "De Hamiltonhoeve". De Plate nr. 4 april 1979.
- G. Vandamme : "De St Katharinakreek : 10 eeuwen geschiedenis". De Plate nr. 12 december 1982.
- G. Vandamme : "Om en rond de aanleg van de Elisabethlaan". De Plate nr. 11 november 1989.
- G. Vandamme : "De Lange Derm" en andere verdwenen zaken op Maria-kerke. De Plate nr. 12 december 1990
- J.B. Dreesen en G. Vandamme : "Geschiedenis van een parochie te Oostende. Ste Catharina vergaan, Ste Godelieve ontstaan". 1984.
- A. Elleboudt en G. Lefevre : "Oostende onder de Duitse bezetting 1914/1918. z.d.

